

Šolsko obzorje.

Iz Notranjskega. (Stradajoči učitelji.) Iz okr. uč. knjižnice v Postojni prejeli smo te dni v prilogi med mnogimi šolskimi časopisi, sledeče vazo vprašanje: »Kedaj se bode vendar kranjskim učiteljem njihova pičla plača zboljšala? Ob enem se pravemu odgovorniku te zanemive uganke obeta posebna častna stopnja v službi. Različni kratki odgovori na to vprašanje so se mi zdeli zelo nedoslednji; nekteri terdijo, da se nam bode plača zboljšala o sv. »Nikoli«, drugi, da to še ni v zvezdah zapisano i. t. d. Nadjati se pa smemo, da temu ne bo tako; kajti, akoravno učitelji dobro vemo, pa še hujše čutimo, da se nam mila zarija boljše bodočnosti v sedanji dobi še ne kaže, da sedanje ukvarjenje z uč. plačo so le prazne pretveze na očividez, je vendar upati sčasoma zdatnega vspela. Šolske oblasti se same bode mogle krepko prizadevati to zadevo drugače ukreniti, ako bodo hotele zahtevati, da se bodo šolske postave v vseh točkah djansko izpolnovale. Zakaj bi se nadepolni mladenci v sedanje razširjene izobraževalnice za učitelje vabili, in zakaj bi se s subvencijo podpirali, ako bi bili naposled prekanjeni, ko bi mogli učiteljsko, orgl. in mežnarsko službo opravljati za malovredno plačilce, katero bi si morali še posebej sami z beračenjem po hišah izprositi. Koliko časa se bode še z mirno vestjo gledalo za najboljšimi uč. močmi, ko so učitelji čezdalje bolj prisiljeni z britkim srcem zapuščati ljubo domovino ter iti s trebuchom za kruhom! Bode li pri prostem narodu opravičeno ostalo krivo mnenje onih, kateri se mu hlinijo še s tem prikupiti, ko svojevoljno terdijo, da tisti učitelji, kateri niso z dosedanji razmerami zlasti pa z mežnarsko službo in njenimi dohodki zadovoljni, niso za našo rabo in da naj le odlazijo? Prav po njihovi volji bi bilo, ako bi se zgoditi vtegnilo, da bi v deželi ostali samo skripači in mežnarji. Vidi pa se, da se je jelo prosto ljudstvo že zavedati, da mu je po dobrih učiteljih zelo žal, da vé tudi ceniti njihove zasluge, njihovi blagi trud in neprestano delovanje, akoravno dobro vé, da ga po zasluženji dostojno ne plačuje; zarad tega ga pa tem bolj miluje, ko še vidi, da se njegovi višji predniki tako ubogo malo brigajo za njega. Gotovo bi bila vsaka občina, katera se s svojim dobrim učiteljem navadno rada ponaša, veliko bolj zadovoljna, ko bi ga videla, da more lahko pošteno shajati, ako bi mu bilo treba tudi še kaj več privreči, kakor pa da ga milovaje gleda malo pristojna postranska dela opravljati, s pripognjenimi očmi svoj kervavi pičli zaslužek beračiti, ter verh vsega tega njega in njegovo družino v veliki revščini neusmiljeno stradati. — Odgovor na to daljno vprašanje sedaj pripuščam onim, katerim je ljudska omika, blagostanje in napredek v resnici mar, ter stavim drugo bližnje vprašanje: Kdo bode nas učitelje na notranjski Pivki letošnje hudo leto preživel? Komaj smo zimo prebili, se nam serce žalostno terga ter glava meša polna skerbi za vsakdanji živež, če premislimo, kaj da bo še le do jeseni, ker nimamo ne živeža, ne denarjev in nikakoršnega kredita; kajti na golo učiteljevo brado se dan danes ne upa dolgo in mnogo, ker se ne pričakuje gotovega povračila, če je učitelj še tako pošten plačnik. Znano je namreč, da smo tukajšnji učitelji v jeseni zbog zelo slabe letine malo več kot nič bodisi v denarji ali v beri nabernjali, tako da moramo sedaj terdo stradati, ker živi ne moremo v jamo. Jeli to britko!

M. J.

Dostavek vredništva. *Pobira se za stradajoče na Dolenskem in Notranjskem, in mnogo lepih darov se je že nabralo in razdelilo med siromake, — a nismo še slišali, da bi se bila ktera dobrotljiva roka nagnila k zapuščenemu učiteljskemu stanu v teh krajih, kjer marsikterega*

učitelja — ob enem družinskega očeta — tare naj britkejša revščina in to morda na skrivnem in pri naj zvestejšem spolnovanju njegovih svetih dolžnosti. V imenu sramežljivih teh ubožčekov prosimo blaga keršanska serca: Usmilite se tudi ubogih učiteljev!

Iz Grahovega. V zadnjem listu »Uč. Tov.« smo brali, da je gospod gimnazijalni prof. Fr. Krašan v Kranji daroval društvu »Šola« 3 slov. globuse z blagim namenom, da naj se razdelé revnim šolam po razsodbi »Solinega« odbora. — Odbor »Šole« je takajšnji šoli naklonil ta lep dar, ter nam poslal eno oblo zemljevida, za kar se blagemu gospodu darovatelju in društvu »Šole« javno zahvaljuje

Leop. Bošič, nadučitelj.

Iz Ljubljane. Posnetek iz vodil za veliko razstavo l. 1873. na Dunaji.

I. Razstava bude obsegala 26 skupin, in sicer pridelke in izdelke: 1) Rudarstva in plavžarstva; 2) kmetijstva, gozdarstva, vinoreje, sadjereje in vrtnarstva; 3. kemične izdelke; 4. hrano ali živež kot obrtnijske izdelke; 5. klekovino in tkanino, obleko; 6. usnjarijo in obrtne izdelke iz gumilastike; 7. kovinske izdelke; 8. les in leseno robo; 9. izdelke kamenene, prstene in steklene; 10. drobno blago; 11. papir; 12. izdelke pisarske in risarske umetnosti; 13. stroje (mašine) in vozila; 14. znanstveno orodje; 15. godbeno orodje; 16. vojaške stvari; 17. mornarske reči; 18. stavbstvo in zemljemerstvo; 19. meščanske hiše z notranjo opravo in lepoticami; 20. kmečke hiše z opravo in orodjem; 21. narodne hišne stvari; 22. razkaz koristi muzejev in umetnih obrtnij; 23. cerkvene umetnije; 24. reči umetnosti in umetne obrtnije prejšnjih časov, razstavljene od prijateljev umetnosti in nabiralcev (*Exposition d. amateurs*); 25. podobarstvo in malarstvo sedanjega časa; 26. pripomočke šolstva, odgojiteljstva in izobraževanja.

II. Razstava se bude l. dné maja 1873. leta začela in konec oktobra istega leta končala.

III. Vsak, kdor misli v razstavo kaj poslati, mora se od l. dné maja letošnjega leta začeti, zadnji čas pa do l. dné julija pri deželni razstavni komisiji ljubljanski oglašiti. Za oglase se dobodo posebni listi (formulari) pri deželni komisiji v Ljubljani; vsak razstavec mora tak oglasnik v vseh njegovih verstah na tanko izpolniti.

IV. Potem, ko se v razstavi za posamezne grupe potrebni prostor odloči in se vsakemu razstavcu pripustljiv prestor na tleh ali na stenah odmeri, bude se vsakemu avstrijskemu razstavcu do 31. dné oktobra letošnjega leta v imenu glavnega vodstva razstavno pismo dalo, to je potrjenje, da je njegov oglas sprejet, s tem potrjenjem se bude pa razstavcu ob enem tudi naznanila njegova razstavna številka, razstavno mesto (park, obrtnijska palača, mašinska dvorana) in koliko prostora da dobi na tleh ali ob stenah.

V. Od razstavcev se bude pobirala mestnina, to je plačilo za mesto ali prostor; kjer bodejo razstavili svoje reči. Ta mestnina bude znašala za vsak štirjašk méter (to je 10 dunajskih štirjaških čevljev stare mere): a) v obrtnijski palači v pokritem prostoru: na tleh ob stenah po 6 gl., na steni po 3 gl., na tleh za prosto stoječe reči brez ozira na njihovo visokost po 12 gl. — b) Na dvorišči obrtnijske palače po 4 gl. — c) V mašinski dvorani v zaprtem prostoru: na tleh po 4 gl., na steni po 2 gl. — d) V parku: zunaj 1 gl., na prostoru, na razstavčeve stroške kriterem, po 3 gl.

Štirjaški meter prostora na tleh v poslopih daje le pravico na en meter prednje strani (fasade). Vsak razstavec zadobi s pridobitvijo stene se tikajočega prostora na tleh v obrtniški palači pravico, rabiti dotično steno do $1\frac{1}{2}$ metra (4 čevlje in $\frac{7}{10}$ stare mere) od tal navzgor. Ako razstavec zahteva še kaj več višine, se mu bode mestnina po zgorej navedeni tarifi izmerila.

VI. Napravljalci skupnih razstav domačega drobnega blaga zamorejo v posebno ozira vrednih primerljajih od glavnega razstavnega vodstva dobiti znižano mestnino; tudi razstavna deželna komisija bode kar je mogoče gledala na to, da se stroški v prid skupnih razstav prihranijo.

VII. Razstavci onih reči, ki zadevajo podobarsko ali slikarsko umetnost in razložbo „des amateurs,“ nimajo plačevati nikakoršne mestnine za prostor na tleh ali stenah.

VIII. Južna in Rudolfova železnica ste za vožnjo razstavnih reči dovolili znatno znižano vožnino.

IX. Ves razstavni prostor se spoznava za prosti tabor pod milim nebom, to je za colnine prosto skladišče. Tudi reči, ki zadevajo avstrijsko državno samoprodajo, se smejo brez zadržka razstavljati.

X. V prvem oklicu je bilo že omenjeno, da je dopisovanje med razstavci in razstavno deželno komisijo poštnine prosto. Neogibno potrebno je le to, da se na pismo postavi imé dopisnika in pa besede: »Velika razstava 1873. leta, po službenem pozivu«.

XI. Razstavljene reči se smejo le po posebnem dovoljenji glavnega vodstva iz razstave vzeti pred koncem njenim.

XII. Precej po končani razstavi po 31. dnevu meseca oktobra 1873. leta se morajo razstavniki lotiti odprave in nakladanja svojih razstavljenih reči. Vse to mora storjeno biti pred 31. dnevom grudna 1873. leta.

XIII. V razstavo se ne vzamejo take reči, ki se razpočiti utegnejo in ki so nevarne zaradi ognja. Vinski cvet (špirit) in olje, razjedne in druge stvari, ki bi druge razstavljene reči poškodovati utegnile, prejemajo se le v trdnih, za ta namen pripravnih posodah srednje velikosti. Vžigalne kapice, stvari umetnega ognja, vžigalni klinčki in enake reči smejo se le v posnemku brez dodane vnetljive robe razstaviti.

XIV. V razstavo se ne vzame nič, čemur ni priložen dopustni list dotične deželne razstavne komisije.

XV. Stroške za vožnjo razstavnih reči, za prejemanje in izkladanje, kakor tudi stroške za razstavljanje in nazajpošiljanje in vse drugo plačajo razstavci.

XVI. Razstavne reči se sprejamejo v razstavo od 1. dne februarja (svečana) do 15. dne aprila (malega travna) 1873. leta.

XVII. Razstavi namenjeno blago se mora tako-le adresirati in zaznamovati:

V. R. 1873. *Dunaj.*

C. k. glavnemu vodju velike razstave 1873

na

Dunaji.

Razstavno mesto (obrtniška palača, park ali mašinska dvorana).

Imé ali firma razstavnika
 Dežela in kraj
 Skupina
 Številka vsacega kosa

(Na primer: $\frac{6}{1}$ ali $\frac{6}{2}$; številka pod črto pomeni redno število posameznih kosov, in ona zgor črte naznanja skupno število kosov.) Če se naredi velika

kišta in v njo dene več manjših, mora blago vseh teh manjših kištic pod eno in isto skupino spadati.

XVIII. Če se potrebuje moč, koja mašine goni, se bode dala razstavnikom brezplačno.

XIX. Vse reči bodo se razstavljale pod imenom dotičnih pridelovalcev ali izdelovalcev. Z njihovim dovoljenjem smejo tudi imeti napis imena trgovca, ki jih prodaja. Prav je tudi, ako razstavniki svojemu imenu in svoji firmi tudi dostavijo imena tistih oseb, koje imajo za razstavno reč posebne zasluge, bodisi po iznajdbi, ali po risanjih, ali po modelu, ali z nenavadno priročno izurjenostjo.

XX. Razstavniki so naprošeni, da na razstavnih rečeh zaznamovajo ceno in kraj, kjer se razstavljen reč prodaja.

XXI. Razstavnikom se pripušča zavarovanje razstavnih reči zoper skodo po požaru. — Glavni vodja bode po moči skrbel za to, da se bode čuvalo nad razstavnimi rečmi, vendar ga ne zadeva nikaka odgovornost.

XXII. Razstavniki morajo na lastno nevarnost in svoje stroške sami ali po svojih opravnilih skrbeti za poslanje, sprejem in razkladanje v razstavo danih reči, potem za vgotovljenje tega, kar je v enem ali drugem zaboji, dalje za razstavljenje, čuvanje in nazajpošiljanje razstavnih reči; toda le takim opravnikom se bode to delo dopuščalo, kteri so se pri glavnem vodju za pooblastence deželne razstavne komisije ali dotičnih razstavnikov izpričali.

XXIII. Glavni vodja bode po svoji moči razstavnikom, ako zahtevajo, za izpeljavo razstavnega dela naznanil podvzetnike, kteri so se pri njem oglasili; za njihovo opravilo pa on nikakor dober ne stoji; sicer je pa razstavnikom tudi na voljo dano, izbirati si podvzetnikov in delalcev po svojih mislih. Deželna razstavna komisija bode, ako kranjski razstavniki to zahtevajo, jim na znanje dala podvzetnike od državnega ravnatelja naznanjene ali tudi kake druge, tukaj znane opravnike.

XXIV. Vsak razstavnik ali od njega pooblaščen opravilnik dobí brezplačno vstopnico za vstop v razstavni prostor. Opravilnik, kterega več razstavnikov postavi, ima pa le pravico na eno brezplačno vstopnico.

XXV. Zoper odločbe deželne razstavne komisije se sme razstavnik pritožiti pri glavnem vodju; razen tega slučajja pa razstavniki ne smejo se neposredno obračati do glavnega vodja, ampak vselej le do deželne razstavne komisije.

XXVI. Pridelkom in izdelkom razstavnikov, kteri se podvržejo razsoji mednarodnega sodišča, — kar pa se mora posebej povedati — in ktere to sodišče pohvale vredne spoznava, se bode dala pčslavljenja, in to v svetinjah ali pa častnih diplomah:

- A) Za dela obrazivne (slikarske, podobarske) umetnosti se bodo delile »svetinje za umetnost«.
- B) Za druge razstavljene reči pa sledeča slavila:
 - a. Razstavniki, kteri so se že prejšnjih vesoljnih razstav vdeležili, za napredek, kterega kažejo njihovi zdaj razstavljeni pridelki in izdelki po zadnji vesoljni razstavi, kamor so bili poslani, dobijo svetinjo pod imenom: »svetinja za napredek«;
 - b. razstavniki, kteri prvokrat kaj v to razstavo pošljejo, dobé v priznavo svojih zaslug na narodno-gospodarskem ali tehničnem polju »svetinjo za zasluge«;
 - c. vsi razstavniki, kterih izdelki in pridelki gledé na barvo, obliko in sploh nvanjo opravo zadostujejo zahtevam današnjih nayad in šeg imajo vrh tega pravico do »svetinje za vščnost«;
 - d. tudi se bodo kakor v prejšnjih razstavah dajale častne ali pohvalne diplome.

- C) Sodelovalcem, kateri so po naznanilu razstavnikov bistveno pripomogli k zboljšanju ali oplešanju pridelkov in izdelkov, se bodo z ozirom na to dajale »svetinje za sodelalce«.
- D) Zasluge, ktere so si posamezni možje ali cele skupščine (družbe itd.) za povzdigo narodne omike, za narodno gospodarstvo ali po posebni skrbi za duševni, moralni in materijalni blagor delalcev zadobili, se bodo pripoznale s posebnimi »častnimi diplomami«.

XXVII. Izvrševalni odbor deželne razstavne komisije v Ljubljani bode po svojem poročevalcu c. k. prvem vladnem svetovalcu knezu *Metternich-u* na vsa razstava zadevna vprašanja prav rad pismeno in ustmeno odgovarjal in dotične reči pojasnjal. Kdor z njim govoriti hoče, naj se razen nedelj in praznikov, od 12. do 3. ure popoldne do njega obrne v pisarnico, ki jo ima na novem trgu št. 219 v 1. nadstropji.

— Slov. učiteljsko društvo je 1. t. m. obhajalo pomladanski praznik na Vižmarjih (v Sent. Vidu) nad Ljubljano. Verstili so se govori, petje i. dr., in s tem so se končali podučni in zabavni društveni večeri v letošnjem šolskem tečaju.

— Binkoštno nedeljo napravijo ljubljanski učiteljski pripravniki v Kranjski čitalnici besedo v podporo stradajočim Dolencem in Notranjem (morda tudi ubogim učiteljem v teh krajih), in sicer s tem-le programom: 1) »Zvezna«, poje zbor; 2) govor, gov. g. A. Perc; 3) »Moja ružica«, čveterospev; 4) »Želje«, samospev za bariton, poje g. J. Zerovnik; 5) »Zvezda«, zbor s samospevom za bariton, poje g. J. Medic; 6) deklamacija, deklamuje g. B. Hočevnar; 7) komični tercet; 8) »Pred durmi« in »Darilo«, samospev za tenor, poje g. A. Razingar; 9) »Slovo«, poje zbor; 10) »Pravda«, vesela igra v enem djanji. Napeve je zložil g. A. Nedved; samospeve spremlja iz posebne prijaznosti gospodičina K. Jugoviceva. Vstopnina je 40 kr. Začetek je ob 8 uri zvečer.

— »Vorstadt Zeitung« na Dunaji je razpisala darila za naj boljši odgovor na pedagogično vprašanje: »Kakošna naj bode vzreja ženske mladosti, da bi ta zadostovala prihodnjemu namenu v meščanstvu, v obertništvu in v družinski sreči?« Na ta poziv nabralo se je mnogo spisov, in med temi dobil je spis našega tovarša g. Jan. Zima-ta tudi drugo sreberno darilo. — Pri tej priliki ne moremo drugače, da tudi našim domačim učiteljem želimo takega moža, kateri bi včasih v našem listu razpisal kako enako pedagogično vprašanje z darilom, ker s tem bi se domača pedagogika in sploh delovanje pri učiteljih zelo pospeševalo.

— Ljubljanski mestni odbor je v seji 7. t. m. 11. mestnim učiteljem dovolil vsakemu po 100 gold. doklade za letošnje leto. Tako naj bi storile tudi druge srenje na Kranjskem, in učitelji bi ložeje čakali rešitve zakasnjene vprašanja o njihovi plači.

Premembe v učiteljskem stanu na Koroškem: Postavljeni in prestavljeni so gg.: Jože Vončina, učitelj v Getenicah na Kranjskem, v Škocij-dol; Ljudevit Troninger, iz Raibeljna v deško šolo v Beljak; France Česnik iz Idrije na Kranjskem v Vorderberg; Ivan Lepušič iz Štajerskega za poduč. v Greifenberg; Matilda Šteiner za zač. učiteljico v Eberndorf.

Na Kranjskem: Fr. Pápa iz Cérknice v Kočevje; Jožef Vovk za poduč. v Cérknico; Simon Meglič iz Planine v Ljutomer na Štaj.; L. Božič, nadučitelj v Grahovem in Jan. Papler, uč. v Polhovem Gradcu sta za terdno postávljena; L. Abram, nadučitelj v Sodražici in Ig. Božič, naduč. v Loškem potoku, sta z dovoljenjem okr. šol. sveta v Kočevji, s službama menjala.